Республикӑри пултаруллӑ ҫамрӑксем пирки хаҫатра тӑтӑшах ҫыратпӑр. Вӗсен йышӗнче - стипендиатсем, тӗрлӗ шайри конкурс-ӑмӑрту ҫӗнтерӳҫисем. Хальхинче «ҪХ» тӗпелне РФ Президенчӗн ҫӗр-шыври ҫамрӑк ӑсчахсене паракан 600 пин тенкӗлӗх грантне тивӗҫнӗ Михаил Беликова чӗнтӗмӗр. Вӑл - И.Н.Ульянов ячӗллӗ ЧПУн химипе фармацевтика факультечӗн доценчӗ. Михаил студентсене вӗрентме, ӑслӑлӑх ӗҫӗнче сулмаклӑ утӑмсем тума епле ӗлкӗрет-ши?

Михаил Беликов Ҫӗнӗ Шупашкарти 13-мӗш шкулта вӗреннӗ. Алла аттестат илсенех И.Н.Ульянов ячӗллӗ ЧПУн хими факультетне вӗренме кӗнӗ. Ҫамрӑк доцент каласа кӑтартнӑ тӑрӑх - ӑна ҫак предмет пӗлӳ ҫуртне ҫӳренӗ чухнех килӗшнӗ, вӑл сӑнавсем тума юратнӑ. Шкулта вӑтам вӗренни те яша аслӑ шкул сукмакне такӑрлатма чӑрмав кӳмен. Михаил географи, истори урокӗсене кӑмӑлланӑ. Вӑл урокра япӑх паллӑ илнӗшӗн кулянман. Унӑн шухӑшӗпе - дневнике «4» е «5» лартни пӗлтерӗшлӗ мар, чи пахи пуҫра ӑс пулни. 3-мӗш курсра вӗреннӗ чухне вӑл кӗнекере ҫырнине ӑса хывнипе ҫырлахман, пӗр-пӗр сӑнав е тӗпчев туса историре тарӑн йӗр хӑварма пултарасса ӑнланнӑ. Ҫакӑн хыҫҫӑн наукӑпа кӑсӑкланма тытӑннӑ.

Студент ҫулӗсенчех ӑслӑлӑх ӗҫне кӳлӗннӗскер диплом илсен аспирантурӑна кӗнӗ. Михаил - хими ӑслӑлӑхӗн кандидачӗ. 2009 ҫултанпа вӑл преподавательре ӗҫлет. Ҫамрӑксене вӗрентме тата наука ӗҫне явӑҫтарма кӑмӑллать. Студент пурнӑҫӗпе темиҫе ҫул каялла ҫеҫ сыв пуллашнӑскере преподаватель тивӗҫне пурнӑҫлама ҫӑмӑл-и? Вӑл

хĕр-упраçпа яш-кĕрĕме итлеттереет-и? Шпаргалкăран çырса илме ирĕк парать-и?

- Кашни ушкăнрах дисциплинăна юратса вĕренекенсем, ун çине алă сулакансем тата тĕпĕ-йĕрĕпе ăнкарса çитерейменнисем пур. Хам та çамрăк пулнăран вĕсене ăнланма тăрăшатăп. Шпаргалкăсем, студентăн ытти ултав мелĕ маншăн вăрттăнлăх мар. Вĕсенчен çирĕп ыйтатăп пулин те пулăшатăп. Лекцие пĕр вăхăтрах 30 çын тӳрех ăнланма пултараймасть. Хăшĕ-пĕри хăвăрт тавçăрать, теприне вара вăхăт кирлĕ. Заняти хыççăн юлнисене тепĕр хутчен ăнлантарса паратăп, студентсемпе уйрăммăн та ĕçлетĕп, - сăмах çăмхине сӳтрĕ доцент.

Михаилăн ăслăлăхри çитĕнĕвĕсемпе ĕçĕсем кăсăклантарчĕç. Вăл çулталăк çурă каялла çĕнĕ ăрури информацие сыхласа хăварма май паракан çĕнĕ материалсене тĕпчеме тытăннă. Эпир кулленхи пурнăçра CD тата DVD-дисксемпе, флешкăпа усă куратпăр. Пурăна киле вĕсене те урăх япалапа улăштарма тивет. Михаил нумай информаци вырнаçтаракан диск тăвать. Унăн калăпăшне ахальлинчен çĕр, пин хут ӳстересшĕн вăл. Шухăшне çĕнĕ хими япалисемпе усă курса пурнăçа кĕртесшĕн. Доцент пĕлнĕ тăрăх - кунашкал тĕпчевсем Раççейре хальлĕхе çук. Нумай информаци кĕрекен диска чылай компьютер йышăнмасть. Михаил ку çитменлĕхе пĕтересшĕн. 600 пин тенкĕлĕх грант ăна тĕпчев ĕçне малалла тăсма май парĕ. Вăл каланă тăрăх - сăнавсем тума ятарлă хатĕрсем, реактивсем кирлĕ. Вĕсем вара çав тери хаклă. Çитменнине, çакскерсене чикĕ леш енчен саккаспа çеç кӳрсе килеççĕ. Çĕнĕ япала тупни ăслăлăхри пĕр утăм çеç. Унăн паллине, уйрăмлăхне çырса кăтартиччен нумай ĕçлемелле.

Ăслăлăхăн тепĕр енĕ медицинăпа çыхăннă. Вăл эмелпе тĕрлĕ препарат организмра мĕнле ирĕлнине, ӳт-пĕве мĕнле витĕм кӳнине тĕпчет. Кирек епле эмел те сиенлине чылайăшĕ пĕлет. Çавăнпах халăхра: «Пĕрне сиплетĕн, теприне сиен кӳретĕн», - теççĕ. Михаил çакна уçăмлатасшăн. Вăл эмеле ятарлă капсулăна вырнаçтарса кирлĕ орган патне çитмелле тăвасшăн. Кун пек чухне препарат ыратакан вырăна çеç сиплет, ытти органа сиен кӳмест. Паллах, ку енĕпе те ĕçлемелли, тĕпчемелли нумай. Михаил çамрăксене сывă пурнăç йĕркине пăхăнма, кирек епле эмел те организмшăн сиенлĕ пулнине шута илсе ăна питĕ кирлĕ чухне çеç ĕçме сĕнчĕ.

Сăмах май, наука кандидачĕн ку пĕрремĕш гранчĕ мар. 2010 çулта вăл 320 пин тенке тивĕçнĕ. Хавхалантарупа усă курса наукăшăн пысăк пĕлтерĕшлĕ утăм тунă. Унăн ĕçĕсем лабораторире упранаççĕ. Çĕнĕ япаласем пирки ыттисем мĕнле пĕлеççĕ-ха? Ăсчахсем хăйсен ĕçĕсем пирки наука журналĕсемпе хаçачĕсенче çыраççĕ. Михаил кунашкал 20 материал пичетленĕ, тепĕр 50-шне кĕске хыпар пек вырнаçтарнă. Химипе фармацевтика кафедрин доценчĕ пулăшнипе ăслăлăх ĕçĕ çырнă студентăн тĕпчевĕ пĕлтĕр «УМНИК»

программăра çĕнтернĕ. Çамрăк преподавательшĕн ку та хăйне евĕр çитĕнӳ.

Ăслăлăха пуçĕпех парăннă çамрăкăн пушă вăхăт тупăнать-ши?

- Чăннипе, хими манăн ĕç çеç мар, кулленхи пурнăç та. Университетран таврăнсан та ĕç пирки шухăшлатăп. Лабораторири пек сăнавсем ирттерместĕп пулин те ыран, виçмине мĕн тумаллине палăртатăп, ăслăлăх статйисем вулатăп. Хими япалисемпе ĕçлени сывлăхшăн сиенлине пĕлсе уçă сывлăшра пулма тăрăшатăп, вăхăт тупăнсан паркра чупатăп, - калаçăва тăсрĕ çамрăк ăсчах.

Паллах, кирек епле ĕçре те хăйĕн уйрăмлăхĕсем пур. Хими препарачĕсем сывлăха япăх витĕм кӳресси Михаила хăратмасть. Унăн шухăшĕпе - ĕçе кирлĕ пек пурнăçласан нимĕнле йывăрлăх та сиксе тухас çук. Çĕнĕ хатĕрсемпе тата япаласемпе сăнав тунă чухне вара асăрханни пăсмасть. Доцент студентсене те яваплăха туйса ĕçлеме вĕрентет. Сăнавсем тунă чухне лабораторире пĕччен пулма юраманни пирки тăтăшах аса илтерет.

Михаилăн тепĕр тивĕçĕ - пултаруллă çамрăксене республикăрах юлма хистесси. Çакна вăл кунта та сăнавсем ирттерме май пуррипе ăнлантарать. Ют хулари пысăк шалу илĕртнине лайăх пĕлет доцент, апла пулин те тăван тăрăхрах ĕçлесе пурăнма тĕв тăвать. Кунта ăна йăлтах тивĕçтерет, килĕшет. Михаилăн тĕллевĕсем пысăк, вăл пире хăйĕн çитĕнĕвĕсемпе малашне те савăнтарасси иккĕлентермест. 28 çултискер ЧР Пуçлăхĕн стипендине те тăватă хутчен тивĕçнĕ.

Çамрăк ăсчахсен çитĕнĕвĕ мĕнрен килет-ши?

- Ăслăлăха кӳлĕнме тĕв тунă хĕр-упраçпа яш-кĕрĕме лайăх преподаватель кирлĕ. Ăста педагог студента кăсăклантарма пĕлетех. Малашлăха курса ĕçлемелле, тĕпчевсене паянхи пурнăç ыйтăвĕсене тивĕçтермелле тумалла. Ĕçе пуçăннă чухне укçа-тенкĕ пирки мар, чун канăçĕ пирки шухăшламалла, ытти йăлтах пулать, - калаçăва вĕçлерĕ Михаил Беликов.

Любовь Петрова. Газета " Çамрӑксен хаçачӗ". 2014. Янв. 31.